

Volume 7, Issue 12, December 2020, p. 252-261

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2852>

ArticleHistory:

Received

18/10/2020

Received in

revised form

14/12/2020

Available online

15/12/2020

THE VALUE OF LOVE OF NATURE AND ANIMALS IN BEHİÇ AK'S STORIES

BEHİÇ AK'IN HİKÂYELERİNDE “DOĞA VE HAYVAN SEVGİSİ”

Sinan YENİAY¹
Derya YILDIZ²

Abstract

Behiç Ak is one of the most well-known and read authors of our children's literature. His books are in print and thousands of children reach readers. Children read Behiç Ak's story books, fondly, having fun and learning. Therefore, it is very important to examine Behiç Ak's story books. The value of love is the most fundamental value of our life. It is the most important duty of all of us, especially parents, to give our children the value of love from birth. Love of nature and animals are among the most important values expected to be possessed by today's people. For this reason, the processing of nature and animal love in children's books will play an important role in children's acquisition of these values. In this study, Behiç Ak's love for nature and animals in his story books was examined. In the study, scanning model, one of the descriptive research methods, and the document analysis technique, one of the qualitative research methods, were used. The study objects of the research consist of Behiç Ak's 12 story books published. As a result of the investigations carried out, it has been determined that the love of nature and animals are included in the stories of Behiç Ak in a way that ensures children have this value.

Keywords: Behiç Ak, story, love of nature and animals.

Özet

Behiç Ak, çocuk edebiyatımızın en çok bilinen ve okunan yazarları arasındadır. Kitapları onlarca baskı yapmakta ve binlerce çocuk okuyucuya ulaşmaktadır. Çocuklar, severek, eğlenerek ve öğrenerek Behiç Ak'ın hikâye kitaplarını okumaktadır. O yüzden Behiç Ak'ın hikâye kitaplarını incelemek oldukça önemlidir. Sevgi değeri, yaşamımızın en temel değeridir. Çocuklarımıza doğumlarından itibaren sevgi değeri kazandırmak başta anne babalar olmak üzere hepimizin en önemli görevidir. Doğa ve hayvan sevgisi ise özellikle günümüz insanların sahip olması beklenen en önemli değerler arasındadır. Bu sebeple çocuk

¹ Bilim Uzmanı / Türkçe Öğretmeni, Meram Hatunsaray İmam Hatip Ortaokulu, sinanyeniay23@gmail.com, ORCID:0000-0003-4154-1041

² Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, deryacintayildiz@gmail.com, ORCID:0000-0002-5419-8986

kitaplarında doğa ve hayvan sevginin işlenmesi çocukların bu değerleri edinmelerinde önemli rol oynayacaktır. Bu çalışmada, Behiç Ak'ın hikâye kitaplarındaki doğa ve hayvan sevgisi incelenmiştir. Çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ve nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın inceleme nesnelere Behiç Ak'ın yayımlanan 12 hikâye kitabından meydana gelmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda Behiç Ak'ın hikâyelerinde doğa ve hayvan sevgisinin çocukların bu değere sahip olmalarını sağlayıcı biçimde ve çokça yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Behiç Ak, hikâye, doğa ve hayvan sevgisi.

GİRİŞ

Eğitim – öğretim sürecinin en önemli yönlerinden biri de öğrencilerin okulda kazanacakları değerlerdir. Öğrencilerin sadece bilgi taşıyan bir varlık olmasını kimse istemez. Sevgi, saygı, yardımseverlik, arkadaşlık, umut etme, kanaatkârlık vb. değerleri benimsemeleri beklenir. Akademik olarak geliştirmeyi amaçladığımız öğrencilerimizi değerler yönüyle de yetiştirmeliyiz. Böylece istendik davranışları gerçekleştiren bireyler yetiştirebiliriz.

Değer kavramı, sözlükte, “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 607) olarak tanımlanmıştır. Değer, Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te ise “Bir şey veya kimsenin taşıdığı yüksek manevi vasıf, meziyet, kıymetli nitelik.” (Ayverdi, 2011: 260) olarak tanımlanmıştır. Sözlükteki bu tanımlara baktığımızda değerlerin hayatımız ve eğitimimiz için ne kadar çok önemli olduğunu anlayabiliriz.

“Değer, bir toplumun çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, temel ahlaki ilke ya da inançlar sistemidir. Milleti millet yapan ve onu diğer milletlerden ayıran unsurların başında o milletin sahip olduğu değerler gelir. Milletler, millet olma vasfını kaybetmemek için sahip oldukları değerleri bir sonraki nesle aktarma yoluna bakarlar. Bu aktarımı başaramadıkları takdirde kültürel yozlaşma dediğimiz milletin kendine ait toplumsal ve kültürel değerlerin yıpranması, önemini kaybetmesi süreci başlar. Kültürel değerleri yıpranmış veya yok olmuş bir milletin kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlaması ve sürdürmesi imkânsız hâle gelir” (Şener, 2013: 2501). Milleti millet yapan en önemli unsur değerleridir. Değerler olmadan milletin bir bütün olabilmesi mümkün değildir. Bu sebeple değerlerime olabildiğince çok sahip çıkmamız gerekir.

Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, son yıllarda ülkemizde oldukça üzerinde durulan bir kavramdır. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda değerler eğitimine yönelik birçok etkinlik yapılmaktadır. Bakanlığın dışında, belediyeler, dernekler, vakıflar birçok resmi ve özel kuruluş da çocuklarda ve gençlerde değer bilinci gelişmesi için değerler eğitimi konusunda etkinlikler ve çalışmalar yapmaktadır. Çocukların ve gençlerin değerlerimiz konusunda bilinçlenmesi herkes tarafından önemsenen bir konu olmuştur.

“Değerler eğitimi, son yılların en popüler eğitim konuları arasındadır. Özellikle ilköğretim ve ortaokul ders programlarında değerler eğitimi konusu ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu değerlerden bazıları saygı, sevgi, hoşgörü, dürüstlük, sorumluluk, barış, merhamet gibi değerlerdir. Günümüzde değerlere ve değerler eğitimine verilen önem gittikçe artmaktadır. Bunun sebebi bu değerlere olan ihtiyacın her geçen gün artması, toplumdaki bazı değerlerin azalması olabilir. “Ağaç yaş iken eğilir.” atasözünden yola çıkarak bu değerlerin küçük yaşlarda öğrencilere kazandırılması toplum açısından faydalı olabilir” (Kıral ve Başdağ, 2017: 81). Küçük yaşlarda kazandırılmayan bir değerlerin ilerleyen yaşlarda kazanılması oldukça güç olacaktır.

Kitaplar, cansız varlıklar olduğu için güzel değerleri anlatan bir kitabı okuyan kişi o kitabın herhangi bir yanlısını da görmediği için o kitaptan etkilenecek ve o değeri hayatında

uygulamaya başlayacaktır. Belki en yakınlarında bile bulamadığı sevgiyi, saygıyı, umudu, yardımlaşmayı, dostluğu o kitapta bulacak ve hayatına öyle verecektir.

“Teknolojinin gelişmesi ile birlikte bu durumun aile yapısına olumsuz yansımaları olmuş, ergenlik çağındaki gençler yalnızlık içinde kalmıştır. Televizyon, radyo, bilgisayar ve internet, giderek evdeki konuşma ve paylaşım ortamını kaldırmıştır. Artık evler, herkesin kendi algısına, kendi değerlendirmesine dayalı tekil uğraşların yapıldığı yerler halindedir. Ailede meydana gelen boşluklar okula sorun olarak yansiyabilmektedir. İnternet ortamında çok kültürlü bir dünya ile tanışan genç ailede ve okulda değerler eğitimi almamış ise ciddi sıkıntılara maruz kalabilmektedir. İçine düştüğü yalnızlık hali gayesiz bir kişiliğin oluşmasına neden olmaktadır” (Zengin, 2017: 41 – 42). Tüm bu olanlara müdahale edebilecek en etkili şeylerden biri de hiç şüphesiz değerlerle benzenmiş kitaplardır.

Çocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi İlişkisi

Çocuk edebiyatı, çocuklara yönelik olarak hazırlanan çocuklara hitap eden edebiyat ürünlerini ifade etmektedir. Çocuk edebiyatını ifade etmeden önce çocuk kavramını tanımak yararlı olacaktır.

Çocuk kelimesi sözlükte, “Küçük yaştaki erkek veya kız.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 556) şeklinde tanımlanmıştır. Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te çocuk, “Büyüünceye kadar olan devresinde insana verilen isim, insan yavrusu.” (Ayverdi, 2011: 239) şeklinde tanımlanmıştır. UNICEF tarafından belirlenen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye göre 18 yaşına gelene kadar her kişi çocuk olarak kabul edilmektedir.

Çocuğun tanımından sonra önemli olan diğer tanım da çocuk edebiyatı tanımıdır. Bu konuda, birçok tanım yapılmıştır.

Yalçın ve Aytaş (2011: 13) çocuk edebiyatının kapsamını şu şekilde açıklamışlardır: “Çocuğun fiziksel gelişimi ile zihinsel gelişimi çoğu zaman aynı seviyede olamayabilir. Gelişim sürecinin bazı temel dönüm noktalarından hareketle, kimi araştırmacılar çocukluk dönemini, çocukluk ve erken gençlik çağları olmak üzere iki döneme ayırmaktadır. Biz, kesin çizgileri belirlenemeyen, yasalar karşısında ödev ve sorumlulukları tam olarak çizilmemiş olan bu çocukluk dönemini bebeklik, çocukluk ve ilk gençlik çağları olmak üzere üç bölüm hâlinde inceleyeceğiz. İlk gençlik çağlarının bitişi 16 yaş civarında olduğundan, 0 – 16 yaş arası çocukların fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olacak bir eğitim sürecinin çocuk edebiyatı dönemi olduğuna inanıyoruz.”

“Çocuk edebiyatı; erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2008, 17).

Yazılı ya da yazısız olan çocuk edebiyatı metinlerinin değerleri nesilden nesile aktarmadaki rolü oldukça büyüktür. Çocuklar, dinledikleri bir ninnide veya okudukları bir romanda değerlerimizi benimser ve içselleştirir. Bu yüzden çocuklara yönelik olarak hazırlanan eserler, değerlerimizi ne kadar çok yansıtırsa bizim ve geleceğimiz için o kadar çok iyi olacaktır. Çocuklar, dinledikleri ya da okudukları eserlerle değerlerimizi yaşayacak ve yaşatacaktır.

“Edebiyat eserleri değerleri nesilden nesile aktarmada kullanılacak en önemli araçtır. Ailede başlayıp okulda devam eden değer eğitimi ve aktarımı okullarda edebiyat eserleri ile en etkili şekilde yapılmaktadır. Çocuk, edebiyat eseriyle okulda okumayı öğrendikten sonra tanışır ve hayat boyu farklı edebi türlerle karşılaşır” (Gümüş, 2017: 16). Karşılaştıkları bu edebi türlerin değerler eğitimi açısından zengin olması kişiyi daha da olgunlaştırır ve olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olur. Doğa ve hayvan sevgisi özellikle günümüz insanların sahip olması beklenen en önemli değerler arasındadır. Bu sebeple çocuk kitaplarında doğa ve hayvan sevginin işlenmesi çocukların bu değerleri edinmelerinde önemli rol oynayacaktır.

Bu çalışmada, Behiç Ak’ın çocuk hikâyeleri doğa ve hayvan sevgisi kapsamında incelenmiştir. Ülkemizde çocuklar tarafından çok okunan bir yazar olan Behiç Ak’ın çok

sevilmesi, kitaplarının farklı dillere çevrilmesi, birçok ödül alması yazarın hikâyelerinin seçilme sebepleridir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşım içinde yer alan doküman incelemesi aracılığıyla yürütülmüştür. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77). Bu çalışmada, Behiç Ak'a ait hikâye kitapları doğa ve hayvan sevgisi doğrultusunda incelenmiştir.

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Bu çalışmada Behiç Ak'ın çocuklar için yayımlanan bütün kitapları doğa ve hayvan sevgisi kapsamında incelenmiştir. Ancak “Alaaddin'in Geveze Su Boruları”, “Ben Ne Zaman Doğdum”, “Bilyeler”, “Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor”, “Pat Karikatür Okulu” ve “Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor” kitaplarında doğa ve hayvan sevgisi unsurlarına rastlanmadığı için araştırmanın inceleme nesneleri Behiç Ak'ın yayımlanan 12 hikâye kitabından meydana gelmektedir.

Ak, B.(2016). *Geçmişe Tırmanan Merdiven*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017a). *Akvaryumdaki Tiyatro*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017b). *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017c). *Buzdolabındaki Köpek*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017d). *Galata'nın Tembel Martısı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017e). *Gökdelene Giren Bulut*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017f). *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017g). *Havva İle Kaplumbağa*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017h). *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017ı). *Vapurları Seven Çocuk*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2017i). *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

___,(2018a). *Benim Bir Karışım*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman inceleme, araştırmanın amacına yönelik olarak kaynak bulma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamalarını barındırır (Karasar, 2009: 183). Bu araştırmanın dokümanını Behiç Ak'ın hikâye kitapları oluşturmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Behiç Ak'ın çocuklara yönelik hikâyelerinin doğa ve hayvan sevgisi açısından incelenmesine yönelik olan bu çalışma nitel bir araştırma olduğu için verilerin analizinde nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016:242).

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğinin sağlanması için veri toplama ve analiz süreçleri; Araştırma çerçevesini oluşturma, Çerçeveye göre verilerin işlenmesi, Bulguların tanımlanması ve Bulguların yorumlanması (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2007) aşamalarına uygun biçimde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hikâyelerdeki doğa ve hayvan sevgisi işlenen bölümler birebir alıntılarla örneklendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Behiç Ak'ın hikâyelerinde yer alan doğa ve hayvan sevgisi ile ilgili unsurlar aşağıda sunulmuştur.

Doğa Sevgisi

Küresel ısınmanın hayatımızı etkilediği bugünlerde doğaya verilen önem daha da artmıştır. İnsanların doğaya sahip çıkması onlara doğa sevgisi aşılmasıyla mümkün olur. Doğayı sevmeyen insan onu korumak için de bir çaba harcamayacaktır. İnsanların ve çocukların doğa sevgisini kazanması bu yüzden önem taşımaktadır. “Edebî metinler yoluyla çocuklara doğa bilinci ve sevgisi kazandırmak da mümkündür. Bu, çocukların yaşadıkları ortam konusunda duyarlı olmalarını sağlar” (Yurt Uzuner, 2013: 48). Behiç Ak'ın hikâyelerine baktığımızda doğa ve çevre ile ilgili güzel, etkili, çarpıcı betimlemelerin olduğunu görüyoruz. Bu betimlemeler insanda ve çocukta doğa sevgisi oluşturacak şekilde anlatılmıştır. “Geçmişe Tırmanan Merdiven” öyküsünün giriş kısmında yapılan şu betimleme doğa sevgisini işaret etmektedir:

“Boğaziçi'nin kıyısında küçük bir köy vardı. Köyün denize açılan meydanı çay bahçeleriyle doluydu. İki yanı rengârenk cumbalı evler sıralı bir yokuş, meydana bakan iskeleye iniyordu” (Ak, 2016: 9).

Doğa sevgisi, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, Martin'in arkadaşı Ted'e yazdığı mektupta köylülerin ağaçlara ne kadar değer verdiğini anlatmasıyla yer bulmuştur:

“Ağaçların özgürce gelişmesine izin verdiklerini öğrenince çok şaşırđım. Dallar budandıkça ağaçların hafızlarını kaybettiklerine inanıyorlar. ‘Ağaçları budarsan, dallar ne yöne doğru büyümeleri gerektiğini unuttur. Karman çorman olur, dolanır ve birbirini boğarlar.’ diye düşünüyorlar. Bu yüzden köyün okulunun penceresinden girmiş ağaç dalını bile kesmemişler. Dalı görsen şaşarsın; öğretmenin masasının üzerinden geçerek karatahtaya doğru uzanmış. Kimse ona dokunmuyor. Sanırsın tahtaya bir şeyler yazacak. Ağacın ismi de var: ‘Yeşilim!’ Sınıftaki öğrencilerden biri o! Numara bile vermişler. Ağaçlara da insan gibi davranıyorlar. Önceleri tuhaf geliyordu ama artık alıştım. Köyün yaşlı çınarna şapka çıkararak selam veren bir köylü gördüğümde şaşırıyorum artık” (Ak, 2017a: 18 – 19).

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, öykünün geçtiği yer olan Balıklı Göl tanıtılırken yapılan betimlemeler hayvan sevgisine hitap derken aynı zamanda doğa sevgisine de işaret etmektedir:

“Toros Dağları'nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardı: Balıklı Göl. Kıyısındaki küçük köyün adı da ‘Balıklı’ydı... İsmi göldeki alabalık, sazın ve renkli balıklardan alıyordu. Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı” (Ak, 2017a: 9).

Doğa sevgisi, “Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, hikâyenin başında metnin kahramanlarının yaşadığı yer olan köy anlatılarak okuyuculara aktarılmıştır:

“Küçük Cem ve ailesi, Akdeniz kıyısında, Antalya yakınlarında bir sahil köyünde yaşıyordu. Köye karadan yol yoktu, sadece denizden ulaşabiliyordu. Motorlu taşıtlar ulaşamadığından köy bozulmamış, doğal hayat korunmuştu. Evlerin arkası tırmanılması zor, sarp kayalarla kaplıydı. Kayalardan sonra da sık ağaçlı bir orman başlıyordu: Kayıplar Ormanı” (Ak, 2017c: 9).

Aynı hikâyede, kaybolan köpeğini denizde aramak için babasıyla birlikte denize dalan Cem, daha önce hiç görmediği denizin derinliklerinde gezinirken çok sevmiştir denizi. Bu durum öyküde okuyuculara şöyle aktarılmıştır:

“Denizin dibi, sırlar, maceralar ve hikâyelerle doluydu. Cem, şimdiye kadar hiç tanımadığı bir evrenle tanışmıştı. Birbirinden farklı yüzlerce balık oradan oraya süzülüyor; mor denizanaları, yengeçler, karidesler, denizatları Cem’in hiç bilmediği bir hayat sürüyorlardı. Derinliklerdeki vadiler, yosun ve süngerlerle kaplıydı. Daha önce hiç karşılaşmadığı renk ve desenlerin büyüüne kapıldı Cem” (Ak, 2017c: 62).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, metnin kahramanlarından olan Muammer Bey tanıtılırken onun özellikleri bize doğa sevgisini işaret etmektedir:

“Muammer Bey adanın ciğersidir. Her tarafı çam ağaçlarıyla, eski evlerle dolu, pırl pırl denizi olan, tekir kedileriyle meşhur adanın en titiz insanlarından biridir” (Ak, 2017f: 9).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, Elif’e bakıcılık yapan Havva doğa dostu bir kişidir. Doğayı ve doğayla ilgili olan her şeyi sevmektedir. Hikâyede okuyuculara şöyle sezdirilir:

“Havva, ilkokula bile gitmemişti, ama nedense kimsenin bilmediği şeyleri biliyormuş gibi bir izlenim yaratırdı.

Kat kat eteklerinin içinde neler gizliydi neler: Çiçek tohumları, kedi mamaları, şarkı sözleri, mektuplar, kuşyemleri, şürler... Çiçek tohumlarını sağa sola atar, etek ceplerinde taşıdığı çiçek fidelerini sokakta bulduğu yerlere dikerdi. Birçoğunu kendisi ektiği için, sokaktaki çiçeklerin, otların hepsini tanırdu” (Ak, 2017g: 20 – 21).

Yine “Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, ailesiyle birlikte Adana’ya taşınan Elif, orada bir sitede yaşamaya başlamışlardır. Yalnız betonun çok fazla olduğu ve doğadan kopuk olan bu yeri Elif sevmemiştir. Bu durum Elif’in doğa sevgisini göstermektedir. Hikâyede şöyle anlatılır:

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kılkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o. Çocuk parkının çevresinde bir tane bile kedi yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçevanın, çimlerin ortasına tohum ekmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif” (Ak, 2017g: 41).

Doğa sevgisi, “Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, yalıda oturan Meliha Hanım’ın evinin çevresine ekip diktiği bitkilerle anlatılmıştır:

“Meliha Hanım, yalının bahçesindeki otların bile kesilmesini istemezdi. Küflenmiş, yosun tutmuş bahçe duvarlarına, modern sanat müzesinden alınmış birer sanat eseri gibi davranırdı. Bahçe; itir, adaçayı, biberiye, ebegümece, arapsaçı, radika ve ısırgandan geçilmezdi. Meliha Hanım, ‘Hiç alışveriş yapmasam surf bu otları yesem yine yaşarım.’ diyerek keyiflenirdi” (Ak, 2017ı: 18).

“Benim Bir Karışım” hikâyesinde metnin kahramanlarından olan Memo, insanların karış ölçülerini merak etmektedir ve karşısına çıkan kişilere karış ölçülerini sormaktadır. Yolda gördüğü çiçekçinin verdiği cevap doğa sevgisini ifade etmektedir:

“Yolda bir çiçekçi gördü. ‘Bir çiçekçi için bir karışın anlamı nedir acaba?’ diye düşündü.

Çiçekçinin cevabı netti: “Benim için bir karış, karanfil kokusunun en iyi duyulabildiği mesafedir” (Ak, 2018a: 49).

“Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı” hikâyesinde, çınar ağacının köylülerce çok sevilmesi hikâyede şöyle geçer:

“Köyün çocukları, çınar ağacının üstünde gezinir, şarkı söyler, piknik yapar, dallarına kurdukları salıncaklarda sallanırlardı. Balıkçılar, çınarın güçlü köklerine

renk renk teknelerini bağlarlar, dallarına ağlarını takıp tamir ederlerdi” (Ak, 2017i: 10).

Hayvan Sevgisi

Hayvanlar, hayatımıza renk katan aynı zamanda onlardan faydalandığımız dostlarımızdır. Hayvanların olmadığı bir dünya düşünülemez. Günlük hayatımızda, beslenmemizde, yaşam döngüsünün devamında birçok yararları bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı çocuklara hayvan sevgisi mutlaka kazandırılmalıdır.

“En yakın çevreden en uzak çevreye kadar hayvanlar âlemi, çocukların ilgi alanına girer. Kuş, kedi, köpek, tavşan, civciv gibi hayvanlar, çocuklarda sevgiyi, bazen de acıma duygusunu harekete geçirir. Çocukların hayvanlara olan sevgi ve merakı göz önünde bulundurularak bunlardan kahraman olarak yararlanılır” (Yurt Uzuner, 2013: 47).

Kedilere düşkünlüğüyle bilinen Behiç Ak’ın hikâyelerinde, hayvan sevgisi, çokça yer almıştır. Bu hikâyeler, okuyanlara hayvan sevgisi kazandıracak niteliktedir.

“Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, öykünün geçtiği yer olan Balıklı Göl tanıtılırken yapılan betimlemeler hayvan sevgisine işaret etmektedir:

“Toros Dağları’nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardı: Balıklı Göl. Kıyısındaki küçük köyün adı da ‘Balıklı’ydı... İsmi göldeki alabalık, sazan ve renkli balıklardan alıyordu. Köylüler balıkları çocukları gibi seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı” (Ak, 2017a: 9).

Yine “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde metnin kahramanlarından Martin’in arkadaşı Ted’e yazdığı mektupta köydeki insanların balıkları çok sevmesi, hayvan sevgisini göstermektedir:

“Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada. Mümkün olsa tasma takıp yanlarında dolaştıracaklar. Akvaryumlarındaki balıklarla konuşup, şakalaşabiliyorlar. Balıkları hastalanınca onlar da hastalanıyor; iyileşince iyileşiyorlar” (Ak, 2017a: 17).

Hayvan sevgisi, “Akvaryumdaki Tiyatro” hikâyesinde, yönetmenin köydeki hiçbir hayvana rol vermemesi üzerine Muhtar Semih Bey’in köydeki hayvanları övmesiyle yer almıştır:

“Üstelik köyümüzde hiçbir hayvana rol yazılmamış. Oysa ne yetenekli balıklarımız, tavuklarımız, civcivlerimiz var bizim. Boyunlarındaki çanlarla caz müziği yapan keçilerimizi operacı horozlarımız var. Şair balıklarımız var. Hadi bunları geçtik, insan bir senaryo yazar da koyunum Yünlü’den hiç mi söz etmez” (Ak, 2017a: 36).

“Buzdolabındaki Köpek” hikâyesinde, haski türünden köpek olan Afacan’ı köye uyum sağlayamadığı için Rusya’dan bir aileyle anlaşarak onlara vermeye karar vermişlerdir. Afacan’ın Rusya’ya götürdüler onu yeni sahiplerine teslim ettiklerindeki görüntü hayvan sevgisinin evrensel bir değer olduğu mesajını bizlere vermektedir:

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi” (Ak, 2017c: 90).

“Galata’nın Tembel Martısı” hikâyesinde, öykünün karakterlerinden olan Rafet Bey’in ve Sevgi Hanım’ın kızı Hülya, hayvanları çok sevmektedir ve evinde dört tane güvercin beslemektedir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“İnanmayacaksınız ama küçük Hülya’nın dört tane beyaz güvercini vardı. Apartmanın Boğaz ve kule manzaralı terasında onları besler ve eğitirdi. Boğaz’ın karşı yakasındaki arkadaşlarına bile güvercinleriyle mektup gönderebilirdi” (Ak, 2017d: 12).

“Güneşi Bile Tamir Eden Adam” hikâyesinde, beyaz eşya satıcısı İhsan Bey’in kedileri sevmesi hikâyede şöyle ifade edilmiştir:

“İhsan Bey, ince uzun, kel kafalı sakin bir insandır. Kimseye kötü davranmaz. İdeal bir aile babasıdır. Küçük çocuklara bile büyük bir saygıyla davranılması gerektiğini bilir. Kedi dostudur” (Ak, 2017f: 22).

“Havva ile Kaplumbağa” hikâyesinde, önceki evinde bakıcısı Havva sayesinde hayvanlarla iç içe yaşayan Elif, yeni evinde bu imkânı bulamamıştır ve bu durumdan üzüntü duymuştur. Elif'in hayvan sevgisini anlatan bu olay, hikâyede okuyuculara şöyle aktarılır:

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kılkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o. Çocuk parkının çevresinde bir tane bile kedi yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçevanın, çimlerin ortasına tohum ekmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif” (Ak, 2017g: 41).

“Kedilerin Kaybolma Mevsimi” hikâyesinde, kedisi Titrek'i arayan Sevgi, mahalledeki komiserden kedisinin kedi dostu lakabı da - sokaktaki kedilere sahip çıktığı için - 'kedi hırsız' olan Aysel Hanım'ın yanına gitmiştir. Orada kedisini bulamamış ve Aysel Hanım'ın kedi sevgisini görmüştür. Bu durum hikâyede şöyle anlatılır:

“Aysel Hanım'ın yaşadığı yeri bulmak hiç de zor olmadı. Bir apartmanın zemin katında yaşıyordu. Dairesini onlarca kedi çevrelemişti. Kapısı da sonuna kadar açıktı.

İçeriye girdiklerinde, bir sürü kediyle karşılaştılar. Kedilerin birçoğu topal, kör ya da kuyruksuzdu. Gayet mutlu bir şekilde sağa sola yatmış, miskinlik yapıyorlardı” (Ak, 2017h: 42 – 43).

Aynı hikâyede, Sevgi, kedisi Titrek'in kaybolduğunu söylemesi üzerine Sevgi'nin babasının şu ifadeleri Titrek'i çok sevdiğini göstermektedir:

“Babası yastığın altından, ‘Üzülmeysin.’ dedi. ‘Titrek kaybolmaz. O, bu evin yapışkan tatlı cadıdır. O hep bizimle kalacak.’” (Ak, 2017h: 11).

Hayvan sevgisi, “Vapurları Seven Çocuk” hikâyesinde, Fırat'ın, kedisi Tebeşir'i sevmesi ile yer almıştır:

“Fırat sevinçle Tebeşir'in başını okşadı. Tebeşir de sevgiyle miyavladı. Fırat'ın tekneyi nasıl çıkaracağını görmek, balık yemekten daha zevkliydi. Tatile gitmeyip Fırat'la kaldı” (Ak, 2017i: 77).

“Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor” hikâyesinde, öykünün karakterlerinden olan Ayşe Abla, kedileri çok sevmektedir. Bu durum hikâyede şöyle geçer:

“Birden, ileriden Ayşe Abla'nın geldiğini gördü. Ayşe Abla tam bir kedi dostuydu. Bütün kediler sabahtan akşama onun yolunu gözlerdi” (Ak, 2017b: 20).

“Gökdelene Giren Bulut” hikâyesinde, Koko'nun bulutla gökdelenler arasında gezdiği sırada aşağıda yaşayacak yer bulamayan kedileri gökdelenin tepesine çıkararak bir kadın görmüştür. Kedi sevgisini ifade eden bu olay, hikâyede şöyle geçer:

“Koko şaşkın şaşkın kadına bakmış. Kadın, ‘Aşağısı binlerce arabanın dönen tekerlekleriyle dolu. Zavallı kedilere yaşayacak yer kalmadı. Ne yapayım, ben de onları buraya çıkardım.’ demiş” (Ak, 2017e: 14).

SONUÇ

Sevgi, hayatımızın her anında karşımıza çıkan ehemmiyeti büyük bir değerdir. Sevgi, sözlükte “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.” (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2081) şeklinde tanımlanmıştır.

“Sevgi, bütün insani ilişkilerde herkesçe benimsenmesi gereken, insanların birbirlerine güven duymalarını, ilişkilerini geliştirmelerini ve böylece hayattan zevk almalarını sağlayan bir değerdir” (Yıldız, 2011: 208).

“İnsan, eşya ve tabiata karşı sergilediği tutum ve davranışların yanı sıra taşıdığı ve yansıttığı duygularla toplumsal hayattaki konumunu belirler. Sevgi değeri, insan için gerekli konumun belirlenmesinde önemli rol oynar. Sevilen insan, önce sevmesini bilen insandır. Hayatın her aşamasında başarılı olmanın yolu sevgiden geçer. İnsan, sevmediğinin yanında değil, karşısında yer alır. Bu durumda sevginin yerini nefret, barışın yerini savaş, düzenin de kaos ve karışıklık alır. Birey ve aile hayatında olduğu gibi toplumsal hayatta da huzur ve mutluluğu tesis eden birinci etken sevgidir. İnsanı hayata bağlayan da budur” (Erol, 2014: 119).

“Sevgi insan ruhunda bulunan değerli ve olumlu bir yetenektir. Her şeye sevgi ile yaklaşmak nefreti yok eder, bütün kötülük ve olumsuzlukları ortadan kaldırır. Sevgisizlik durumunda ise yalnızlık, yıkım ve umutsuzluk ortaya çıkar” (Gümüş, 2017: 100). Sevgi değeri, günümüzde en çok ihtiyacımız olan bir değerdir.

Tutumlarımızla ve davranışlarımızla sevgiyi göstereceğimiz gibi çocuklarımıza ve öğrencilerimize sevgiyle ilgili materyaller sunarak da sevgi değerini hissettirebiliriz. Özellikle çocuklara içinde sevgi değerini barındıran kitaplar sunulmalıdır. Böylece çocuklar okuduklarında sevgi değerinin her halini bulabileceklerdir. Doğa ve hayvan sevgisi sevginin en güzel çeşitlerindedir. Hayvan dostlarımızla bir arada yaşadığımız doğamız bir anlamda evimizdir. Bu sebeple doğamızı hayvan dostlarımızla sevgi dolu bir yuvaya dönüştürmemiz gerekir.

Bu çalışmada, Behiç Ak'ın çocuklara yönelik olarak yazdığı 12 hikâye kitabı doğa ve hayvan sevgisi bağlamında incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Behiç Ak'ın hikâyelerinde doğa ve hayvan sevgisinin çocukların bu değere sahip olmalarını sağlayıcı biçimde ve çokça yer aldığı tespit edilmiştir. Bu değerın günümüzde ne kadar çok önem kazandığını dikkate aldığımızda Behiç Ak'ın hikâye kitaplarının ne kadar çok önemli olduğu ortaya çıkacaktır. Çocuklar bir taraftan bu hikâye kitaplarını okuyup keyif alacak ve okuma alışkanlığı kazanacaklar diğer taraftan da bu değerleri edineceklerdir. Hikâyelerde doğa ve hayvan sevgisi bazı yerlerde açık ve belirgin bir şekilde verilirken bazı yerlerde sezdirme yoluyla verilmiştir. Bu bağlamda çocukların doğa ve hayvan sevgisi edinmelerinde yardımcı olacağı için çocukların Behiç Ak'ın kitapları ile buluşturulması gereği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, F. B. ve Süslü, G. (2017). “Yaratıcı dramayla kitap kurdu olunur mu?” çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve ilgisi kazandırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 367-394.
- Ak, B. (2016). *Geçmişe tırmanan merdiven*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017a). *Akvaryumdaki tiyatro*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017b). *Bizim Tombiş fiyonk makarnayı çok seviyor*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017c). *Buzdolabındaki köpek*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017d). *Galata'nın tembel martısı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017e). *Gökdelene giren bulut*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017f). *Güneşi bile tamir eden adam*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017g). *Havva ile kaplumbağa*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017h). *Kedilerin kaybolma mevsimi*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017ı). *Vapurları seven çocuk*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2017i). *Yüksek tansiyonlu çınar ağacı*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.
- _____(2018a). *Benim bir karışım*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayınları.

- Altunışık, A., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. 5. Baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli büyük Türkçe sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Ercan, R. (2014). Öğretmenlerde çocuk sevgisi. *Turkish Studies*, 9(8), 435 – 444.
- Erol, E. (2014). *Tanık Buğra'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Gökce, H. (2017). Dünü, Bugünü, Yarını ile Aile. *Sosyoloji Notları*, 1(1), 50 – 63.
- Gümüş, S. (2017). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ilgar, M. Z., Ilgar Coşgun, S. (2018). Eğitime aile odaklı yaklaşmak. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 2(1), 33 – 49.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kıral, B., Başdağ, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin merhamet eğitimine ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 80 – 96.
- Komisyon(2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şener, H. (2013). Hayriyye-i Nâbi'de aktarılan değerler. *Turkish Studies*, 8(1), 2501 – 2524.
- Tuna Turhan, S. (2018). Türklerde milli değerlerden birisi: Ana – baba sevgisi. *Folklor Akademi Dergisi*, 1, 137 – 148.
- Yalçın A., Aytaş G. (2011). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş 9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız Çintaş, D. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu'nun eserlerinde sevgi değeri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 203 – 230.
- Yurt Uzuner, S. (2013). *Sevim Ak'ın öykülerinin eğitsel değerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Zengin, G. (2017). *Nizâmü'l Mülk'ün Siyasetnâmesi'nde değerler eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.